

MIT TEHET A TÖRVÉNY ÓRE?

Tájékoztató füzet
a rendőri intézkedésekről, kényszerítő eszközökről
és a hivatalos eljárásban való bántalmazásról

Szerkesztette
dr. Gyöző Gábor

Magyar Helsinki Bizottság
Budapest, 2005

A kiadvány megjelenését az Európai Unió Phare programja
és a Nyílt Társadalom Intézet (Open Society Institute) támogatta.
Tartalmáért a kizárólagos felelősséget a Magyar Helsinki Bizottság viseli;
az semmilyen vonatkozásban nem tekinthető úgy, mint amely az Európai Bizottság
vagy a Nyílt Társadalom Intézet véleményét tükrözi.

© MAGYAR HELSINKI BIZOTTSÁG, 2005

© DR. GYŐZŐ GÁBOR

Felelős kiadó

KŐSZEG FERENC

TÁJÉKOZTATÓ A RENDŐRI INTÉZKEDÉSEKRŐL, KÉNYSZERÍTŐ ESZKÖZÖKRŐL ÉS A HIVATALOS ELJÁRÁSBAN VALÓ BÁNTALMAZÁSRÓL

I. Rendőri intézkedések

Az intézkedő rendőrt az egyenruhája és azonosító jelvénye vagy – ezek hiányában – igazolványa igazolja. Az egyenruhás rendőrt is felszólíthatja, hogy adja meg azonosító számát (ez egyébként azonosító jelvényén fel van tüntetve) és szolgálati helyét.

Ha nincs egyenruhában, akkor a rendőr köteles rendőr mivoltát közölni, és – amennyiben ez nem veszélyezteti az intézkedés eredményességét – magát a szolgálati jelvényével igazolni.

Tanács

Lehetőség szerint jól figyelje meg az intézkedő rendőrt, hogy ha adott esetben a kilétét később meg kell állapítani, fel tudja ismerni.

Fontos

A biztonsági őr, az ellenőr és a polgárőr NEM hivatalos személyek, így hivatalos intézkedésre vagy kényszerítő eszköz alkalmazására sem jogosultak. Az ellenőr és a polgárőr azonban feladata ellátása során ugyanolyan védelemben részesül, mint a hivatalos személy.

Nem tagadhatja meg, hogy a rendőri intézkedésnek alávesse magát, kivéve, ha annak jogszerűtlen volta egyértelmű és nyilvánvaló.

Fontos

Önt a magyar nyelv ismeretének hiánya miatt nem érheti hátrány az eljárás alatt, így már a rendőri intézkedés (és a kényszerítő eszközök alkalmazása) során is joga van az anyanyelve vagy az Ön által értett nyelv használatára, különösen akkor, ha a rendőr az intézkedés foganatosítását megelőzően már valamilyen körülményből előre tudja vagy tudhatja, hogy nem beszéli a magyar nyelvet. Ebben az esetben a rendőr köteles az Ön által értett nyelven való kommunikációt lehetővé tenni, akár saját maga által, akár tolmács útján.

Az alábbiakban néhány gyakoribban alkalmazott rendőri intézkedés rövid leírását találja. Az intézkedésekkel kapcsolatban általános elvárás, hogy az eljáró rendőrnek meg kell tartania az *arányosság* követelményét.

Ez egyfelől azt jelenti, hogy az adott intézkedés összességében (az intézkedés során alkalmazott kényszerítő eszközökkel együttesen értékelve) nem okozhat olyan hátrányt, amely nyilvánvalóan aránytalan az intézkedés elérni kívánt céljához képest.

Példa: Ha Önt csak igazoltatni szeretné a rendőr, akkor az Ön előállítása (a személyazonosító okmányok hiánya folytán) és ezzel szabadságának időleges elvonása aránytalan lehet.

Másrészt azt jelenti, hogy több lehetséges intézkedés (és kényszerítő eszköz) közül azt kell a rendőrnek választania, amely Önre nézve a legkisebb korlátozással, sérüléssel vagy károkozással jár.

A kényszerítő eszközök lentebb található felsorolása is ezt az elvet fejezi ki.

1. Igazoltatás

A rendőr igazoltathatja azt, akinek a személyazonosságát meg kell állapítania.

Az igazoltatott köteles személyazonosító adatait hitelt érdemlően igazolni. Ilyen hitelt érdemlő igazolásnak minősül:

- ✓ elsősorban a *személyi igazolvány*,
- ✓ minden olyan *okmány, amelyből az igazoltatott kiléte hitelt érdemlően megállapítható*,
- ✓ a *rendőr által ismert vagy más jelen lévő ismert kilétű személy* (azaz olyan személy, aki pl. személyi igazolvánnyal tudja magát igazolni) *közlése* az igazoltatott személyazonossága vonatkozásában.

Fontos

Az igazoltatáshoz még a megfelelő okmányok hiányában sem feltétlenül szükséges, hogy a rendőr Önt bevigye a rendőrségre. A rendőrnek a fent említett arányosság követelményét szem előtt tartva kell eljárnia, azaz ha az igazoltatás, a személyazonosság megállapítása a rendőrségre előállítás nélkül is, más, kevésbé korlátozó módon is eredményes lehet, a rendőr köteles ezt a megoldást választani.

A rendőr a ruházatát, járművét átvizsgálhatja, ha azt a személyazonosság megállapítása, a valószínű veszély elhárítása, bűncselekmény vagy szabálysértés elkövetésének gyanúja szükségessé teszi.

Tanács

Ha az igazolványa Önnél van, érdemes azt bevallani, hogy elkerülje az átvizsgálást.

(Ettől függetlenül a rendőr saját gyanúját megalapozandó is átvizsgálhatja, pl. ha gyanítja, hogy Önnél olyan tárgy, dolog van, amely bűncselekmény vagy szabálysértés elkövetésével kapcsolatba hozható – pl. a dolog birtoklása bűncselekmény.)

Ha a személyazonosságát bármelyik fent felsorolt módon igazolni tudja, ne tagadja meg az igazoltatást. Ugyanis ha azt megtagadja, fel lehet tartóztatni, az igazoltatás sikertelensége esetén – azaz akkor, ha a feltartóztatás és az esetleges átvizsgálás ellenére sem állapítható meg az Ön személyazonossága – a rendőrségre előállítható (tehát kényszerítheti a rendőr, hogy menjen vele a helyi rendőrségre vagy rendőrkapitányságra). A rendőrségen a személyazonosság azonosítása céljából ujjlenyomat vehető, fényképfelvétel készíthető, továbbá külső testi jegyeit (pl. különös ismertető jegyeket) lejegyezhetik.

Az igazoltatás csak a személyazonosság megállapításához szükséges ideig tarthat. Kérheti az igazoltatást követően, hogy a rendőr közölje az igazoltatás okát. Ezt a rendőr csak akkor tagadhatja meg, ha a válaszadás a közbiztonságot veszélyeztetné. (Az utóbbi körülmény viszonylag tágan értelmezhető fogalom, de ilyen lehet pl. az, hogy a rendőr éppen egy bűncselekmény elkövetésével gyanúsított személyt keres.)

2. Fokozott ellenőrzés, ruházat, csomag és jármű átvizsgálása

A **fokozott ellenőrzés** a nyilvános helyen vagy a közterület kijelölt részén az oda belépők vagy az ott tartózkodók igazoltatása

- 1) bűncselekmény elkövetőjének elfogása (és a rendőrségre előállítása),
- 2) a közbiztonságot veszélyeztető cselekmény vagy esemény megelőzése, megakadályozása
- 3) rendezvény (pl. koncert, meccs), esemény vagy a közlekedés biztonságát, a közterület rendjét veszélyeztető jogellenes cselekmény megelőzése, megakadályozása érdekében.

A fenti célokból a rendőrség átvizsgálhat épületet (de magánlakást csak a lenti 6. pontban foglalt feltételek szerint!), építményt, helyszínt, csomagot és járművet is.

M e g j e g y z é s Fokozott ellenőrzés tipikusan pl. a zenés szórakozóhelyeken esetenként lefolytatott „razzia”.

A harmadik esetben a rendőrség átvizsgálhatja a belépők ruházatát és járművét is, és ellenőrizheti az adott hely üzemeltetője, a rendezvény rendezője által előírt feltételek betartását, továbbá lefoglalhatja a közbiztonságra veszélyt jelentő anyagokat/eszközöket (pl. petárda, üveg stb.), illetve ezeknek a rendezvény helyszínére való bevitelét megtilthatja.

Ha Önnel szemben **személyi szabadságot** korlátozó intézkedést foganatosítanak (pl. ha a rendőr elő akarja állítani, vagy őrizetbe akarja venni), vagy **igazoltatják**, akkor a **ruházatát, csomagját vagy járművét** a rendőr a **támadásra** vagy az **önveszély okozására alkalmas tárgy** (tipikusan ilyen bármilyen fegyver vagy kés, de akár üveg vagy valamilyen nehéz tárgy is) elvétele, vagy bűncselekmény, szabálysértés elkövetését bizonyító **tárgyi bizonyíték** felkutatása, **közbiztonságra veszélyes eszközök** kiszűrése végett **átvizsgálhatja**. Ezt azonban csak előzetesen figyelmeztetés után teheti meg.

A ruházat átvizsgálását – halaszthatatlan eset kivételével – **csak Önnel azonos nemű személy** végezheti.

Az átvizsgálás azonban – az azt végző nemétől függetlenül – nem történhet szeméremsértő módon.

M e g j e g y z é s Ez azt jelenti, hogy csak az átvizsgálás céljához szükséges mértékben érinthetik az Ön ruházatát és testrészeit, és nem „fogdoshatják” vagy vetköztethetik le.

3. Előállítás

A rendőr a közbiztonság érdekében a hatóság vagy az illetékes szerv **elé állíthatja** – többek között – azt:

- 1) *aki a rendőr felszólítására nem tudja magát hitelt érdemlően igazolni, vagy az igazolást megtagadja* (ennek részleteit lásd előbb);

Az ilyen okból megkezdett előállítást a **rendőrnek mellőznie kell (azaz abba kell hagynia, be kell fejeznie)**, ha Ön az előállítás közben megfelelően

igazolja magát, vagy személyazonosságát a rendőr bármilyen módon megállapította, bűncselekmény gyanúja nem merült fel, és a rendőr nem alkalmazott semmilyen kényszerítő eszközt.

Az előállítás **mellőzhető**, ha az Ön személyazonossága más, egyszerűbb módon tisztázható.

Tanács

Ilyen egyszerűbb mód lehet az is, hogy ha nincsen Önnél személyazonosító okmány, *akkor mobiltelefonján értesíti azt a személyt, aki a helyszínre tudja hozni személyi igazolványát vagy egyéb megfelelő iratát.* A rendőr „csak úgy” nem tilthatja meg a telefonja használatát, illetve nem teheti azt működésképtelenné a használat megakadályozása végett. Ezt csak valamilyen bűnüldözési okból teheti meg (például bűncselekmény gyanúja merül fel, és értesítené egy bűntársát), ez azonban egy egyszerű igazoltatásnál nem feltétlenül áll fenn.

Egy másik, szintén egyszerűbb mód az, ha *közli a rendőrökkel, hogy hol található ilyen irata (otthon, munkahelyén stb.), és felkéri őket, hogy szállítsák/kísérjék oda.*

2) *aki bűncselekmény elkövetésével gyanúsítható;*

Megjegyzés Az előállítást megalapozó gyanúhoz akár egy tanúvallomás is elegendő. Az előállítás azonban még nem jelenti a büntetőeljárás megindulását. Ez utóbbi csak abban az esetben indul valaki ellen, ha az illetővel a nyomozó hatóság hivatalosan közli a gyanúsítás tényét, és azt is, hogy milyen bűncselekmény elkövetésének megalapozott gyanúja merült fel vele szemben.

3) *akitől bűncselekmény gyanúja miatt (jellemzően szabálysértési értéket meghaladó ittas járművezetés vagy kábítószerrel való visszaélés) vagy szabálysértés (jellemzően szabálysértési körbe tartozó ittas járművezetés) bizonyítása érdekében vizeletvétel vagy véralkohol-vizsgálat céljából vérvétel, valamint műtétnek nem minősülő módon egyéb mintavétel szükséges;*

A vizsgálat céljából előállított személytől a mintavétel, szükség esetén – törvényben meghatározott keretek között – kikényszeríthető.

Az előállítás, illetve az azt indokoló intézkedés **várható időtartamáról** Önt tájékoztatni kell, az előállító helyiségben való elhelyezésekor.

Az előállítással a személyi szabadság csak a szükséges ideig, de **legfeljebb 8 órán át korlátozható**. Ha az előállítás célja még nem valósult meg, indokolt esetben ezt az időtartamot a rendőri szerv vezetője **egy alkalommal 4 órával meghosszabbíthatja**. Az előállítás időtartamát a rendőri intézkedés kezdetétől kell számítani.

Ezen időtartam elteltét követően, ha őrizetbe vételét vagy előzetes letartóztatást nem rendelik el, szabadon kell bocsátani.

4. Elővezetés

Az elővezetést egy adott ügyben valamely hatóság rendeli el, ha a *szabályszerűen idézett személy* (gyanúsított, szabálysértési eljárás alá vont, tanú stb.) a szabályszerű idézés ellenére *nem jelenik meg az idézésben meghatározott eljárási cselekményen* (pl. kihallgatás, tárgyalás).

F o n t o s

Az elővezetés csak akkor lehet jogszerű, ha azt megelőzte egy szabályszerűen kézbesített idézés, amelynek az adott személy nem tett eleget. Az idézés akkor is szabályszerű lehet, ha azt az érintett szándékosan nem vette át, ugyanis ekkor az ún. kézbesítési vélelmet kell alkalmazni.

Maga az elővezetés lényegében azt jelenti, hogy a rendőr ahhoz a hatósághoz (pl. szabálysértési hatóság, nyomozó hatóság, bíróság stb.) kíséri az érintett személyt, amely az illetőt idézte, és amely idézésének az illető nem tett eleget.

Az elővezetési eljárásnak a következőképpen kell lezajlania.

- 1) A rendőr megjelenik, és igazoltatja Önt, azaz ellenőrzi a személyazonosságát.
- 2) Ezt követően a rendőrnek ismertetnie kell az elővezetés elrendeléséről az adott hatóság által hozott határozatot. (A hatóságnak mindenképpen határozatot kell hoznia, ez azonban nem feltétlenül kell, hogy írásban legyen, lehet úgy is, hogy a hatóság telefonon vagy faxon, esetleg szóban keresi meg a rendőrséget. Az utóbbi tipikusan akkor fordulhat elő, ha az érintett hatóság a rendőrség mint szabálysértési hatóság, ugyanis ekkor a rendőrség egyik egysége – a szabálysértési osztály – utasítja egy másik egységét, hogy hajtsa végre az elővezetést.)

Ha nem írásbeli az elővezetést elrendelő határozat, akkor a rendőrnek szóban kell tájékoztatnia arról, hogy miért vezeti elő (tehát milyen hatóság, milyen ügyben idézte *szabályszerűen*, és milyen minőségben), és hogy hova (melyik hatósághoz) fogja szállítani.

- 3) Ezt követően a rendőr vagy személyesen elkíséri az elrendelő hatósághoz, vagy csak oda útba indítja, azaz utasítja, hogy menjen a megfelelő helyre, és pl. meggyőződik arról, hogy Ön felszáll egy tömegközlekedési eszközre.

A rendőr **kényszerítő eszközöket** alkalmazhat, ha Ön az elővezetésnek ellenáll.

Lehetősége van arra, hogy az évszaknak megfelelően felöltözzön, pénzt, élelmét, fontos személyi használati tárgyait – a saját és mások testi épségét veszélyeztető eszközökön kívül – magához vegye, a jelen lévő hozzátartozóitól elbúcsúzzon.

A rendőrnek abba kell hagynia az elővezetést, ha azt pénzbüntetést, pénzbírságot helyettesítő szabadságvesztés-büntetés, elzárás végrehajtása céljából rendelték el, és Ön hitelt érdemlően igazolja a pénzbüntetés (bírság) kifizetését (pl. bemutatja a postai befizetést igazoló szelvényt). Akkor is abba kell hagynia, ha *elővezetés közben* fizeti be a kiszabott bírságot a postahivatalnál. Ez utóbbi esetben azonban valószínűleg az elővezetés költségeit a hatóság meg fogja Önnel fizettetni.

5. Intézkedés magánlakásban és közterületnek nem minősülő egyéb helyen

A rendőr magánlakásba általában csak bebocsátással vagy erre vonatkozó hatósági határozat birtokában léphet be.

Ez alól kivételek – többek között – az alábbi esetek (azaz ilyen esetekben nem szükséges bebocsátás vagy hatósági határozat):

- ✓ *segélyhívás* esetén vagy *öngyilkosság megakadályozása* céljából;
- ✓ *bűncselekmény* elkövetésének *megakadályozása*, megszakítása vagy a bűncselekmény *elkövetőjének* vagy *gyanúsítottjának elfogása* és előállítása céljából;
- ✓ *végrehajtási eljárás* lefolytatása céljából, ha az abban való közreműködés – jogszabály alapján – a rendőrség számára kötelező;

Jellemzően erre az ún. kényszer-kilakoltatás esetén szokott sor kerülni.

- ✓ az *elővezetés* végrehajtása érdekében;

Lásd a 4. pontot, azaz ebben az esetben az elővezetés alapjául szolgáló szabályszerű idézésnek és az elővezetést elrendelő határozatnak meg kell lennie ahhoz, hogy a rendőr akár erőszakkal is behatolhasson az Ön lakásába.

- ✓ a *szabálysértést* felszólítás ellenére *folytató személy előállítása* céljából;
- ✓ ha az *előállítás* a törvényben meghatározott egyéb okból *szükséges*.

Lásd a 3. pontot, tehát a rendőr az előállítás végrehajtásának ott meghatározott eseteiben mehet be a magánlakásba.

A rendőr csak a **behatolást indokoló feladat elvégzéséhez szükséges ideig** tartózkodhat a lakásban.

Ha Ön a lakás tulajdonosa, haszonélvezője vagy bérlője, és az Ön **távollétében** hatolt be a rendőrség a lakásba, akkor a rendőrség köteles Önt megkeresni és erről tájékoztatni, illetve megtenni a lakás vagyონvédelme érdekében szükséges intézkedéseket (pl. ha be lett törve az ajtó).

A *magánlakásnak nem minősülő egyéb helyre (pl. iskola, kórház stb.)* a rendőr a feladata elvégzése érdekében általában szabadon léphet be (ezt csak jogszabály tilthatja meg), és intézkedhet, de lehetőség szerint tiszteletben kell tartania az adott intézmény rendjét (pl. hogy iskolában ne szakítsa meg a tanórákat, a kórházban figyelembe kell vennie, hogy betegeket ápoló egészségügyi intézményben intézkedik).

Fontos

A rendőri eljárás csak a fent leírtak mellett minősül jogszerűnek. Ha a rendőr a fenti feltételek fennállása nélkül hatol be egy magánlakásba, akkor azzal adott esetben bűncselekményt követhet el (magánlaksértést vagy akár hivatali visszaélést).

II. Rendőri kényszerítő eszközök

Általános szabályok

- 1) A rendőr a következő esetekben alkalmazhat kényszerítő eszközöket:
  - ✓ *saját intézkedései végrehajtása érdekében, azok „kikényszerítésére”;*
  - ✓ *általában a közrend, közbiztonság érdekében;*
  - ✓ *bűncselekmények elkövetésének megelőzése vagy megakadályozása céljából;*
  - ✓ *a tetten ért elkövető elfogása céljából.*

Fontos

A kényszerítő eszköz alkalmazása csak akkor jogszerű, ha a fent felsorolt célok érdekében és a jogszabályokban meghatározott módon történik.

Fontos

A rendőrnek a kényszerítő eszközök alkalmazása tekintetében is be kell tartania az **arányosság követelményét**, azaz több rendelkezésre álló – és az alkalmazási feltételek fennállása folytán jogszerűen alkalmazható – kényszerítő eszköz közül azt kell választania, amely a legkisebb korlátozással, sérüléssel vagy károkozással jár. Ez például azt jelenti, hogy ha mind a testi kényszer, mind a bilincs alkalmazásának feltételei fennállnak, akkor a rendőrnek nem szabad csak azért a bilincset választania, mert az „egyszerűbb” megoldást jelent.

- 2) A rendőrnek először **fel kell szólítania** Önt az adott, általa jogellenesnek vélt magatartás **abbahagyására**, a „törvény nevében” szavak előrebocsátásával. (Például: „A törvény nevében, álljon meg!”)
- 3) A rendőrnek **előzetesen figyelmeztetnie** kell Önt arra, hogy kényszerítő eszközt fog alkalmazni, és azt is, hogy milyen. (Például: „Figyelmeztetem, hogy meg fogom bilincselni!”) Ettől csak akkor tekinthet el, ha ezt a körülmények nem teszik lehetővé.

Tanács

Lehetőleg ne szegüljön ellen a rendőri intézkedésnek, ugyanis az ellenszegülés önmagában megalapozhatja a kényszerítő eszköz alkalmazásának jogosságát.

Ellenszegülésnek kell tekinteni azt a célzatos, fizikai erő kifejtéssel járó tevékenységet, amely a rendőrt *jogszerű* intézkedésének megkezdésében, folytatásában vagy befejezésében akadályozza, így különösen, ha Ön élet, testi épség elleni fenyegetéssel vagy fizikai erőszakkal akadályozza, hogy a rendőr valahová belépjen, valahol tartózkodjon, valahonnan távozzon, Önt vagy más személyt személyes szabadságában korlátozzon, illetőleg Önnel vagy mással szemben *jogszerű* intézkedést fogyanatosítson.

Megjegyzés Csak a jogszerű rendőri intézkedéssel szembeni ellenállás minősül ellenszegülésnek. A jogszerűség megítélése azonban sok esetben kétséges, ezért javasoljuk, hogy csak akkor álljon ellen, ha egészen nyilvánvaló az, hogy a rendőr jogszerűtlenül jár el, és ezt adott esetben jelen lévő tanúkkal is tudja bizonyítani a későbbiekben. Csak az alakilag jogszerűtlen intézkedés esetén van jogos védelemnek helye.

F o n t o s

Az ellenszegülést azért is kerülni kell, mert ha az Ön által kifejtett ellenszegülés az Önnel szemben eljáró rendőr elleni erőszaknak minősíthető, úgy az megalapozhatja a hivatalos személy elleni erőszak bűncselekményét (erről alább részletelesen olvashat).

F o n t o s

Mindig vegye figyelembe, hogy a rendőrség szigorú hierarchiában működő fegyveres testület, ahol az intézkedő rendőr köteles végrehajtani felettese utasítását. Az utasítás végrehajtása csak akkor tagadható meg, ha azzal a rendőr bűncselekményt követne el, illetve ha az utasítás jogszabálysértő, a rendőr köteles erre felettese figyelmét felhívni.

F o n t o s

Ha az adott kényszerítő eszköz alkalmazása az Ön ellenszegülésének befejezésére irányult, és már nem áll ellen, a kényszerítő eszköz alkalmazását a rendőr köteles megszüntetni. Tehát ha például a rendőr hátracsavarta a kezét, és a földre teperte, azzal az Ön ellenszegülését megtörte, ezért *a földön tovább nem bántalmazhatja.*

- 4) Az eljáró rendőr az Ön **testi épségét** köteles **tiszteletben tartani**, és azt csak a legszükségesebb mértékben veszélyeztetheti.
- 5) Ha a kényszerítő eszköz alkalmazása során **megsérül**, akkor az intézkedő rendőr köteles segítséget nyújtani, szükség esetén orvost hívni vagy orvoshoz szállítani.

Ha kórházba kell szállítani, a rendőr köteles intézkedni afelől, hogy hozzátartozója vagy más, Önnel kapcsolatban álló személy erről **értesüljön**.

- 6) Ha Ön **gyermekkorú** vagy **láthatóan terhes nő**, akkor Önnel szemben csak testi kényszer és/vagy bilincs alkalmazható. Ilyen esetben más eszközt a rendőr csak akkor alkalmazhat, ha az önvédelemből szükséges.

Megjegyzés A kényszerítő eszközök és intézkedések alkalmazására számos szabály ún. belső intézkedésekben található, amelyeket a nyilvánosság nem ismerhet meg. Azonban ezek a szabályok sem mondhatnak ellent az alkotmányos és törvényi szabályozásnak. Amennyiben a jogszabályoknak ellentmondó belső szabályra hivatkoznak, ezt jegyezze meg, hogy megtámadhassa.

Az egyes kényszerítő eszközök

Az alábbiakban leírt kényszerítő eszközök meghatározásának sorrendje fokozatosságot is jelent, súlyosabb kényszerítő eszközt a rendőr csak akkor alkalmazhat, ha az enyhébb kényszerítő eszköz alkalmazása nem vezetett eredményre, vagy sikere eleve kilátástalan.

Testi kényszer

Testi kényszer az, amikor a rendőr az ellenszegülés megtörése érdekében **cselekvésre** vagy a **cselekvés abbahagyására** kényszerítést alkalmaz **testi erővel** (akár önvédelmi fogásokat is).

Megjegyzés Ilyen például a kar hátra tekerése, a földre vitel, a falhoz nyomás stb.

Testi kényszert a rendőrnek akkor kell alkalmaznia, ha a rendőri erőfölény vagy az Ön magatartása miatt súlyosabb eszköz alkalmazása nem indokolt.

Bilincs

Bilincset a rendőr akkor alkalmazhat, ha az intézkedése során a személyi szabadságát korlátozni kívánja, vagy ha az már korlátozott, annak érdekében, hogy:

- ✓ megakadályozza azt, hogy Ön saját magát károsítsa,
- ✓ megakadályozza azt, hogy megtámadja a rendőrt vagy más,
- ✓ megakadályozza azt, hogy megszökjön,
- ✓ megtörje az ellenszegülését.

M e g j e g y z é s A rendőrség a fenti célokból nagyon gyakran alkalmaz bilincset, így ha például Ön ellenszegül a rendőrnek, szinte biztosan várhatja, hogy kattanni fog a bilincs.

Különösen az alábbi esetek indokolhatják azt, hogy a rendőr Önnel szemben bilincset alkalmazzon:

- ✓ ha **erőszakos, garázda magatartást** tanúsít, és ennek abbahagyására másként nem készíthető;
- ✓ ha az intézkedő **rendőrt**, annak **segítőjét**, illetve az intézkedésben **közreműködőt megtámadja**;
- ✓ ha az **elfogására bűncselekmény elkövetésének alapos gyanúja** miatt került sor;
- ✓ ha a jogszerű intézkedéssel szembeni **ellenszegülése testi kényszerrel nem törhető meg**.

T a n á c s Ha Ön felteszi a kezét (még ha előtte ellenszegülést is tanúsított), nem bilincselhető meg.

A rendőrnek a bilincselést az erre a célra rendszeresített eszközzel, azaz **szabványos bilincssel** kell végrehajtania. Ennek hiányában, vagy ennek meghibásodása, megrongálódása esetén más, ilyen célra megfelelő eszköz is alkalmazható, de **tilos alkalmazni** vékony fém- vagy műanyag huzalt, vagy a jellegénél fogva sérülést okozó eszközt.

A rendőr az alábbi módokon alkalmazhat bilincselést:

- ✓ **két vagy több ember kezének egymáshoz** bilincselése;
- ✓ **kezek előre**, illetve **hátra** bilincselése;

A kezek hátra bilincselése akkor indokolt, ha a bilincs alkalmazására testi kényszer útján kerül sor, vagy alapos okkal tartani lehet rendőr elleni támadásától, illetve szökéstől.

- ✓ indokolt esetben **lábak egymáshoz** bilincselése;

Lábbilincselés, illetve kéz- és lábbilincselés **együttes** alkalmazása akkor indokolt, ha arról, akivel szemben alkalmazzák feltételezhető, hogy önmagában vagy másban kézbilincs alkalmazása esetén is kárt tud okozni, illetőleg terrorcselekmény elkövetésén tetten érték.

- ✓ indokolt esetben **tárgyhoz** bilincselés.

Tárgyhoz bilincselésnek akkor van helye, ha a személy önkárosításának, támadásának vagy szökésének megakadályozása, ellenszegülésének megtörése, illetve az intézkedés eredményes befejezése más módon nem biztosítható

Tilos a tárgyhoz bilincselést járműben történő szállítás közben alkalmazni.

Tilos a bilincs olyan módon való használata, amely indokolatlanul fájdalmat, sérülést okoz, vagy jellegénél fogva megalázó.

Megjegyzés Ilyen indokolatlan fájdalomkozásnak minősül például a túl szoros bilincs. Ha a bilincselés indokolatlanul sérülést okoz, a rendőrséggel szemben kártérítési igény érvényesíthető, ha pedig a sérülés okozása bántalmazási céllal történt, akkor felmerülhet a bántalmazás hivatalos eljárásban büncselekmény gyanúja.

Fontos

Az Ön fekvő helyzetben történő megbilincselése, mivel az embertelen, megalázó bánásmódnak minősül, tilos, kivéve, ha a megbilincselésre az Ön támadása vagy erőszakos magatartása miatt került sor.

III. Az intézkedés, kényszerítő eszköz alkalmazása után. Jogorvoslatok

1. Orvosi vizsgálat előállítás esetén

Ha a rendőri intézkedés végrehajtása, illetve a kényszerítő eszköz alkalmazása után **előállítják** – függetlenül attól, hogy Önt utána őrizetbe veszik és a továbbiakban is fogva tartják vagy sem –, Önt az eljáró rendőri hatóságnak **nyilatkoztatnia kell a sérüléséről**, esetleges panaszáról. Ha sérült, **orvosi ellátásban** kell részesíteni.

Az orvosi vizsgálat során írásban kell rögzíteni a **külsérelmi nyomokat**, valamint az azok **keletkezési körülményeire** vonatkozó, illetőleg a **külsérelmi nyomok hiányát** megállapító orvosi nyilatkozatot.

Fontos

Kérheti, hogy az orvosi vizsgálat alatt a kíséző őrszemélyzet halló- és lehetőség szerint látótávolságon kívül legyen. Kéréséről az őrparancsnok dönt, és az őrzés- és személybiztonsági követelmények alapján saját döntése szerint engedélyezheti ezt, azonban ez nem kötelezettsége.

Ha azt állítja, hogy **bántalmazták**, az **orvosi vizsgálatról jegyzőkönyvet** kell felvenni, amelynek 1–1 példányát az előállítást/fogvatartást végrehajtó szervnek, illetve a büntetés-végrehajtási felügyeleti ügyésznek meg kell küldeni, vizsgálat lefolytatása céljából.

Fontos

A sérüléseit és azok keletkezését rögzítő orvosi vizsgálat **eredménye (látélet) bizonyíték** lehet abban az esetben, ha a rendőr bántalmazta. Figyeljen arra, hogy a sérülései keletkezéséről részletesen **beszámoljon** az orvosnak, és azokat – a sérülések pontos leírásán túlmenően – az orvos rögzítse is a kivizsgálási jegyzőkönyvben. Ha ezt az orvos nem teszi meg, akkor (az egészségügyi törvény alapján) panasszal lehet élni az adott rendőrkapitányság egészségügyi szolgálatánál.

Tanács

Ha az eljárás során megsérült, és valamilyen okból nem kerül sor kivizsgálására, vagy nem kerül sor további eljárásra, **haladéktalanul keressen fel saját maga egy orvost** látletelei rögzítése céljából.

Javasoljuk, hogy ezt akkor is tegye meg, ha az orvosi kivizsgálására sor került, annak érdekében, hogy annak eredményei összevethetőek legyenek az eljárás során megejtett orvosi vizsgálatával.

Az orvosi vizsgálatig **ne mosakodjon, ne váltson ruhát.**

Próbáljon meg **tanút** szerezni, aki a sérüléseit, illetve azok kezelését (az esetleges bántalmazást) igazolni tudja. Esetleg ne hagyja el a rendőrség épületét, és hívjon oda lehetőleg nem rokon („elfogulatlan”) ismerőst, aki legalább magukat a sérüléseket tanúsítani tudja.

Megjegyzés Az orvosi látleteletért nem kell fizetnie. Ha ugyanis feljelentést tesz a bántalmazása miatt, a látletelet a nyomozó hatóságként eljáró ügyészégi nyomozó hivatal kéri meg a rendelőtől/kórháztól, a költségek az államot terhelik.

2. Jogorvoslat a rendőri intézkedéssel és kényszerítő eszköz alkalmazásával szemben – panasz benyújtása

a) Panasz – elsőfokú eljárás

Mind a rendőri intézkedéssel (ideértve az eljárás egészét, így a fogvatartás alatti orvosi vizsgálatot vagy annak esetleges hiányát is), mind az általa alkalmazott kényszerítő eszközökkel kapcsolatban jogorvoslatnak, ún. **panasz** benyújtásának van helye. Panasszal élhet, ha úgy gondolja, hogy a rendőri **intézkedés** vagy **kényszerítő eszköz** alkalmazása bármilyen szempontból (akár az alkalmazás alapja, akár az alkalmazás módja tekintetében) **nem volt jogszerű**.

A panaszt az nyújthatja be, akivel szemben a rendőr az adott intézkedést vagy kényszerítő eszközt alkalmazta. Önt az eljárás során nemcsak jogi képviselő képviselheti, hanem bárki más személy (hozzátartozó, ismerős vagy teljesen idegen személy is).

A panaszt az intézkedés végrehajtását/kényszerítő eszköz alkalmazásának időpontjától számított **8 napon belül** kell benyújtani annál a rendőri szervnél, ahová az eljáró rendőr „tartozik”. (Az eljáró rendőr kérdésre köteles közölni a szolgálati helyét – pl. XY. kerületi rendőrkapitányság –, és a panasz ehhez a rendőrkapitánysághoz nyújtandó be.) Ha ezt a határidőt valamilyen okból nem tudta betartani, akkor a mulasztás tudomására jutásától vagy az akadályoztatása megszűnésétől számított újabb 8 napon, de legkésőbb 3 hónapon belül – a panasz benyújtásával egyidejűleg – **igazolási kérelmet** nyújthat be, amelyben le kell írnia, hogy miért nem tudta betartani a határidőt.

M e g j e g y z é s A határidőt úgy tudja betartani, hogy legkésőbb a határidő lejártának napján személyesen adja be a rendőri szervhez, vagy postán adja fel (lehetőleg ajánlva, hogy a feladás időpontját igazolni tudja).

A panasznak nincsenek formai kellékei, azonban **feltétlenül tüntesse fel az alábbiakat:**

- ✓ az Ön személyes adatait (név, cím, rövid úton való elérhetőség – pl. telefonszám),
- ✓ a rendőri szervet és lehetőség szerint az eljáró rendőrt vagy annak igazolványszámát,
- ✓ a rendőri intézkedés helyét és idejét,
- ✓ a kifogásolt rendőri cselekmény rövid, tömör leírását.

T a n á c s

A kifogásolt intézkedés után foglalja össze magának a történetet, mivel – különösen, ha bántalmazták – lehetséges, hogy elveszíti időérzékét, illetve az egyes emlékek összekavarodnak, és írja le, hogy emlékezzen is rá. Fontos, hogy a történet leírása logikus és összefüggő legyen, és feleljen meg a valóságnak. (Ez különösen bántalmazás esetén nagyon fontos, mert az Ön elmondását a sérülések keletkezésének módjáról össze fogják vetni az orvosi látletelekkel.) A valós és összefüggő történethez ragaszkodjon végig az eljárás során.

Ugyanígy tanácsos eljárni sértettként, a bántalmazás hivatalos eljárásban bűncselekménye miatt folytatott eljárásban is.

A panaszt a rendőri szerv vezetője bírálja el, indokolással ellátott határozattal, a beérkezést követő *15 napon* belül.

A panasz kivizsgálása során a rendőri szerv vezetőjének kötelessége a **tényállás tisztázása**. Az eljárás során az államigazgatási eljárás szabályai szerint kell eljárni. A tényállás tisztázásához szükség esetén többek között meghallgatja az intézkedést foganatosító rendőr(öke)t és a panaszost, valamint egyéb tanúkat (adott esetben együttes meghallgatásra vagy szembesítésre is sor kerülhet).

Fontos

A panasz kivizsgálása szinte az egyetlen lehetőség arra, hogy Ön vagy jogi képviselője jelen legyen az eljáró rendőr meghallgatásán, és neki közvetlenül kérdéseket tehessen fel, és így elősegítsék a helyes tényállás felderítését. Ezért vegye figyelembe a fenti 8 napos határidőt, és különösen akkor, ha Önt a rendőr jogellenesen bántalmazta, vegye igénybe jogi képviselő közreműködését. (A jogi képviselő lehetőségéről a IV. pontban olvashat.) Mindenképpen kérje, hogy a bepanaszolt rendőr meghallgatásán jelen lehessen, illetve kérje, hogy Önt szembe-
sítsék vele.

Tanács

Tipikus, hogy ha ugyanabban a bántalmazási ügyben feljelentés alapján bűncselekmény miatt büntetőeljárás is indul, akkor a panasz alapján folyamatban lévő fegyelmi eljárást felfüggesztik. Ezt mindenképpen meg kell próbálni megakadályozni, ugyanis a fegyelmi felelősség elévülhet, ha a büntetőügy elhúzódik.

b) Panasz elutasítása elleni fellebbezés

A határozat ellen **fellebbezésnek** van helye, a határozat közlésétől (vagy kézbesítésétől) számított **8 napon belül**. A fellebbezést a felettes rendőri szervhez címezve (pl. kerületi rendőrkapitányság esetén a Budapesti Rendőr-főkapitánysághoz) kell benyújtani a panaszt elbíráló rendőri szervnél (azaz annál a szervnél, amely a határozatot hozta).

Megjegyzés A fellebbezéshez illetéket kell leróni (jelenleg 5 000 Ft-ot), de ha ezt nem fizetik be rögtön, **pusztán ennek hiánya miatt nem utasíthatják el a fellebbezést**, legfeljebb felszólítják az utólagos befizetésre. Ha az Ön rossz jövedelmi/vagyoni viszonyai azt indokolják, kérheti (első panaszbeadványában vagy a fellebbezésben) az elsőfokú vagy a másodfokú hatóságot, hogy állapítson meg az Ön javára ún. **költségmentességet**. Ha ezt a hatóság biztosítja az Ön számára, nem kell illetéket vagy bármilyen egyéb hivatalos költséget fizetnie az eljárás során.

A fellebbezés nyomán az „első fokon” eljáró rendőri szerv saját hatáskörben is módosíthatja, kiegészítheti vagy kijavíthatja a saját határozatát a fellebbezésnek megfelelően, ha ezt nem teszi meg, akkor felterjeszti a felettes szervhez.

A felettes szerv 15 napon belül köteles indokolással ellátott határozatot hozni a fellebbezésről, és ezt írásban, az „első fokon” eljáró rendőri szerv útján közölni Önnel.

Ez a másodfokú határozat **helybenhagyhatja, megváltoztathatja** vagy **megsemmisítheti** az elsőfokú határozatot, utóbbi esetben új eljárásra kötelezve az első fokon eljáró szervet.

Tanács

A fellebbezésben kérheti, hogy a másodfokú szerv folytasson le bizonyítási eljárást, azaz gyűjtsön be bizonyítékokat a valós történések (tényállás) megállapítása érdekében.

Bizonyíték lehet például:

- ✓ az Ön nyilatkozata,
- ✓ tanúvallomás,
- ✓ irat (főleg a rendőrségen lévők),
- ✓ orvosi szakvélemény,
- ✓ a szembesítés eredménye,
- ✓ a szemle.

A bizonyítás lefolytatásának kérését elsősorban arra lehet alapozni, hogy az elsőfokú szerv a panasz kivizsgálása során **nem tett eleget a tényállás feltárására** vonatkozó általános kötelezettségeinek, és nem vett figyelembe rendelkezésre álló bizonyítékokat, például valakit (*pl. Önt*) nem hallgatott meg tanúként, vagy Önt és a bepanaszolt rendőrt nem szembesítette. A bizonyítékok lehetnek olyanok, amiket a rendőrség ismer, de nem vett figyelembe, vagy lehetnek újak is. A bizonyítékokat a hatóságnak egyenként és összességében is értékelnie kell.

c) Bírósági felülvizsgálat

A fellebbezést elbíráló másodfokú határozat közigazgatási határozatnak minősül, és ebből következően – a megsemmisítés és új eljárásra kötelezés esetét kivéve – kérhető annak **bírósági felülvizsgálata**.

M e g j e g y z é s Ebben az esetben ún. illetékfeljegyzési jog keretében kell illetéket fizetni. Az illeték mértéke jelenleg 16 500 Ft. Ez azt jelenti, hogy csak az eljárás végén kell megfizetni az illetéket, és csak pereszteség esetén, azaz ha a bíróság a felülvizsgálati kérelmet elutasítja. A bírósági eljárásban is van azonban joga személyes költségmentességet kérni.

A bírósági felülvizsgálat iránti kérelmet (keresetet) az első fokon eljáró rendőri szerv illetékessége szerinti megyei bíróságon (*pl. ha valamelyik budapesti kerületi rendőrkapitányság volt az eljáró rendőri szerv, akkor a Fővárosi Bíróságon*) vagy az első fokon eljáró rendőri szervnél kell benyújtani, de a másodfokú határozatot hozó felettes szerv ellen (*pl. a Budapesti Rendőr-főkapitányság*).

A felülvizsgálati kérelem benyújtásának határideje a másodfokú határozat közlésétől (vagy kézbesítésétől) számított **30 nap**.

A felülvizsgálati kérelemben kérnie kell, hogy a bíróság a másodfokú határozatot helyezze hatályon kívül, és a hatóságot utasítsa új eljárás lefolytatására.

Itt is hivatkozhat arra, hogy a másodfokú szerv sem tett eleget a tényállás felderítésére vonatkozó kötelezettségének, és indítványozhatja új bizonyítékok beszerzését, figyelembevételét.

Hivatkozhat még arra, hogy az indokolás nem volt okszerű – tehát a tények és a következtetések közötti logikai összefüggés hiányos, ill. nincs meg.

Megjegyzés Mivel ez már bírósági peres eljárás, peresztesség esetén Önt terheli többek között az ellenérdekű fél (a közigazgatási szerv) jogi képviselőjének díja is. Ennek mértéke várhatóan legfeljebb 10–15 ezer forint körül alakulhat.

3. Büntetőjogi vetület – bántalmazás hivatalos eljárásban bűncselekmény

„Bántalmazás hivatalos eljárásban

Btk. 226. § Az a hivatalos személy, aki eljárása során mást tetteleg bántalmaz, vétséget követ el, és két évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.”

Az eljáró rendőr akkor követi el ezt a bűncselekmény, ha hivatali kötelezettségének teljesítése közben, a **rendőri intézkedés végrehajtása** vagy a **kényszerítő eszköz alkalmazása** során Önt **jogszerűtlenül tetteleg bántalmazta**.

A fentiekben, az intézkedések és kényszerítő eszközök leírásánál megkíséreltük összefoglalni, hogy mikor, milyen körülmények esetén, milyen feltételek mellett **jogszerű** a rendőr eljárása. A bántalmazás hivatalos eljárásban bűncselekmény megvalósulásához tehát az szükséges, hogy a rendőr a jogszabályi előírásokhoz képest **jogszerűtlenül jár el**, és az adott jogszerűtlen tevékenysége **egyben bántalmazásnak is minősül**. (A jogszerűség-jogszerűtlenség fogalma, ezek egymástól való megkülönböztetése azonban sokszor nehéz, mert a jogszabályok által meghatározott feltételrendszer olyan elemeket is tartalmaz, amelyek kevésbé megfoghatóak vagy meghatározhatóak, illetve megfelelő bizonyításuk nehézkes.)

A **bántalmazás** lehet könnyű vagy súlyos **testi sérülés okozása** (tehát a rendőr jogszerűtlenül 8 napon belül vagy azon túl gyógyuló sérülést okoz Önnek). Lehet továbbá **jogszerűtlen (sérülést nem okozó) tettegesség** (tetteges becsületsértés, pl. felpofozás, leköpés, fogdosás) is. Ezen kívül a **jogszerűtlen kényszerítőeszköz-alkalmazás** (pl. az Ön jogszerűtlen megbilincselése) is minősülhet bántalmazásnak.

Megjegyzés Ha a rendőr testi sérülést is okozott, az „külön”, ún. halmazati bűncselekménynek számít. A könnyű testi sértés miatt csak akkor indulhat eljárás, ha **magánindítványt** tesz. Erről lásd lentebb.

Ennek a bűncselekménynek az elkövetése a jogszerű erőszak-alkalmazás privilégiumával rendelkező rendvédelmi szervek (**rendőrség, határőrség**) esetében valószínűbb, ám **bármely hivatalos személy bármely hivatalos eljárásában** elkövetheti ezt a bűncselekményt.

Megjegyzés A polgárőr és a biztonsági őr nem minősül hivatalos személynek, így ezt a bűncselekményt nem követhetik el. (Ha ők bántalmaznak, az a „rendes” büntetőjogi szabályok szerint minősülhet testi sértésnek vagy tetteleges becsületsértésnek.) Ők csak az ellenük irányuló támadás esetén élveznek többletvédelmet, mert az ilyen támadás ugyanúgy minősül, mint a hivatalos személy elleni erőszak. (Ezekről a kérdésekről lásd bővebben a lenti 4. pontban.)

Megjegyzés A fenti bűncselekmény elkövetése és az eljáró rendőr fegyelmi felelőssége két külön kategória. Utóbbit a rendőr ellen benyújtott panasz jogosságának megállapítása esetén alkalmazzák büntetéként.

Mit kell tennie, ha úgy gondolja, hogy a rendőr jogszerűtlenül bántalmazta?

a) Feljelentés tétele

Ha úgy gondolja, hogy Önt az eljáró rendőr jogellenesen bántalmazta, **feljelentést** kell tennie. A feljelentést nem kell meghatározott formában tennie, és azt Ön megteheti bármikor (ha előállították, akkor akár az előállítás során, akár azt követően) bármelyik rendőri szervnél, vagy az elkövető rendőr szolgálati helye szerint illetékes ügyészégi nyomozó hivatalnál. A nyomozó hatóságnak az Ön feljelentése alapján kötelessége érdemben határozni a büntetőeljárás megindításáról. Ez azt jelenti, hogy vagy **visszautasítják a feljelentését**, vagy **megindítják a nyomozást**.

Megjegyzés A feljelentés megtételének végső határideje a bűncselekmény miatti büntetőség elévülésének ideje. Ez azt jelenti, hogy Ön a feljelentést a bántalmazástól számított 3 éven belül kell, hogy megtegye. Természetesen minél később teszi azt meg, annál kisebb az esélye, hogy a történéseket pontosan fel lehet deríteni a nyomozás során, és kellően meggyőző bizonyítékok fognak rendelkezésre állni.

Ahhoz, hogy a bántalmazáshoz kapcsolódó testi sértés miatt is eljárás induljon, **magánindítványt** kell benyújtania, amely egy nyilatkozat arról, hogy kívánja az elkövető büntetőjogi felelősségre vonását. A magánindítványt benyújtására **30 nap** áll rendelkezésére. Ha **könnyű testi sértésről** van szó, ilyen esetben ún. **magánvádas eljárást** kell lefolytatni, ami azt jelenti, hogy – csak a könnyű testi sértés vonatkozásában! – Önnek kell képviselnie a vádat is a bántalmazóval szemben.

Újfent hangsúlyozzuk, hogy a büntetőeljárásban biztosított sértetti jogai védelme érdekében célszerű **jogi képviselőt** meghatalmaznia, annak ellenére, hogy ez a magánvádas eljárásban nem kötelező.

b) Jogorvoslati lehetőségek

✓ Panasz

Ha **visszautasítják a feljelentését**, vagy elindítják ugyan a nyomozást, de azt vádemelés nélkül **megszüntetik** (mindkettőről írásbeli határozatot kell hozni), Ön a határozat ellen **8 napon** belül panaszt nyújthat be a **nyomozó hatósághoz**. A határidőbe a határozat kézhezvételének napja nem számít bele. A határidőbe minden nap beleszámít, de ha a határidő utolsó napja munkaszüneti napra esik, akkor a határidő a következő munkanapon jár le. A határidő betartottnak minősül, ha a panaszt a határidő utolsó napján postára adja.

Ebben panaszban a rendőri intézkedés elleni panaszhoz, illetve a kapcsolódó fellebbezéshez hasonlókat érdemes leírni. Például ha a feljelentést azért utasították vissza, vagy a nyomozást azért szüntették meg, mert a bűncselekmény elkövetése a nyomozó hatóság szerint nem bizonyítható, hivatkozni lehet arra, hogy a hatóságnak **fel kellene derítenie a teljes tény-**

állást, be kellene szereznie olyan **bizonyítékokat** (orvosi szakvélemény, tanúvallomások, szembesítés stb.), amelyek alátámaszthatják a bűncselekmény elkövetésének gyanúját.

A panasznak a nyomozó hatóság is helyt adhat, vagy továbbíthatja elbírálás végett a felettes ügyészségnek. A felettes **ügyészség** a panasz alapján vagy elrendeli a nyomozás megindítását, illetve a nyomozás folytatását, vagy elutasítja a panaszt.

✓ Pótmagánvád

Ha **elutasították a panaszt** – feltéve, hogy azért tagadták meg vagy szüntették meg a nyomozást, mert a nyomozó hatóság szerint a cselekmény nem bűncselekmény, vagy további nyomozás során sem lenne megállapítható a bűncselekmény elkövetése vagy az, hogy a gyanúsított követte el a bűncselekményt –, ún. **pótmagánvádlóként léphet fel**, a panasz elutasításától (illetve az elutasításról szóló határozat kézhezvételétől) számított **30 napon** belül. (Általában az az ügyészség illetékes, amelynek illetékeségi területén a bűncselekményt elkövették.)

Fontos

A fenti határidőt úgy kell figyelembe venni, hogy a pótmagánvád-indítványt tartalmazó beadványnak meg kell érkeznie az illetékes ügyészségre 30 napon belül.

A pótmagánvádas eljárásban **kötelező jogi képviselő részvétele**. Ezért ha Önnek nincs meghatalmazott ügyvédje, akkor kérje **pártfogó ügyvéd** kirendelését. Erről a IV. fejezetben olvashat.

Az eljáró **jogi képviselőnek kell benyújtania** a pótmagánvád alapján az ún. vádindítványt.

Ha a bíróság elfogadja a vádindítványt, akkor Ön mint sértett lesz az ügyben a vád képviselője (az ügyész helyett).

Ha a bíróság elutasítja a pótmagánvád alapján benyújtott vádindítványt – tipikusan arra hivatkozva, hogy az indítvány ténybeli vagy jogi alapja hiányzik –, akkor sajnos nincs mit tenni a továbbiakban.

4. A hivatalos személy elleni erőszak

„229. § (1) Aki a hivatalos személyt vagy a külföldi hivatalos személyt **jogszerű eljárásában erőszakkal** vagy **fenygetéssel akadályozza, intézkedésre kényszeríti**, vagy eljárása alatt, illetőleg emiatt **bántalmazza**, büntetett követ el, és három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

„[...] hivatalos személy [...]:

k) **jogszabály alapján közbatalmi, államigazgatási feladatokkal megbízott szervnél, testületnél az a személy, aki közbatalmi, államigazgatási feladatot lát el;**”

231. § A 229. § rendelkezései szerint büntetendő, aki az ott meghatározott cselekményt hivatalos vagy közfeladatot ellátó személy **támogatására vagy védelmére kelt személy ellen követi el.**”

Hivatalos személy által elkövetett bántalmazási ügyekben gyakori, hogy az eljáró rendőr arra hivatkozik, hogy az intézkedés végrehajtásakor kényszerítő eszköz alkalmazására azért (is) került sor, mert az eljárás alá vont hivatalos személy elleni erőszak bűncselekményét követte el.

Ezt Ön akkor valósítja meg, ha a **rendőrrel szemben erőszakot alkalmaz** vagy **megfenyegeti**, és ezáltal a rendőrt **akadályozza**, vagy a rendőrt akarata ellenére **intézkedésre kényszeríti**. Megvalósul a bűncselekmény akkor is, ha a rendőrt **bántalmazza**.

Az **erőszak alkalmazása** a rendőrrel szemben lehet **tettleges bántalmazás** (lökés, ütés, rúgás stb.), a **mozgási szabadság fizikai erővel való korlátozása** (lefogás, kar megragadása stb.) vagy valamilyen **eszköz alkalmazása** (pl. leöntés, dobálás, megkötözés, idomított kutya ráuszítása stb.). Irányulhat közvetlenül a rendőr **személye ellen**, vagy egy **tárgyra** is, ha a tárgyról az erőszak közvetlenül áttevődik a rendőr személyére (pl. az igazoltatott kirántja a rendőr kezéből a személyi igazolványt).

A **fenyegetésnek** olyan súlyos (reális) hátrány kilátásba helyezésének kell lennie, amely alkalmas arra, hogy a rendőrben komoly félelmet keltsen. Lehet **tevőleges**

(valamilyen sérülés okozására alkalmas tárgy felemelése, a rendőr megközelítése támadó testtartásban, kéz ütésre emelése, vagy autóval sebességcsökkentés nélkül a rendőr felé haladás) vagy **verbális/pszichikai** is.

Akkor lehet erről a bűncselekményről beszélni, ha az erőszak vagy a fenyegetés **célja** az, hogy a rendőr eljárását **megakadályozza**, vagy akarata ellenére **intézkedését kikényszerítse**.

Fontos

Az engedelmesség megtagadása vagy a rendőrrel való **puszta szembenállás, ellenszegülés** (amely alapján a rendőr esetleg elhatározza a kényszerítő eszköz alkalmazását, és aztán alkalmazza is) önmagában **nem az intézkedés kikényszerítése**, tehát nem jelentheti a bűncselekmény elkövetését.

A rendőr **bántalmazásának** ugyanazok minősülnek, mint a bántalmazás hivatalos eljárásban bűncselekménynél (testi sérülést okozó vagy tetteges becsületsértéssel járó támadás). A bántalmazás **önmagában megvalósítja** a bűncselekményt, nem kell eredményének lennie (pl. hogy a bántalmazással megakadályozza a rendőr eljárását.)

A bűncselekmény megvalósulásának feltétele, hogy **a rendőr jogszerűen** járjon el. Ha azonban – feltételezve, hogy egyáltalán kifejt valamilyen ellenállást a rendőrrel szemben – Ön a rendőr **jogszerűtlen eljárása** ellen **védekezik**, az jogos védelemnek minősül, és a magatartásával nem követ el bűncselekményt.

Fontos

Ha a rendőr **egyenruhában** van, vagy legalább **szolgálati jelvényét** magán tartja (vagy felmutatja), akkor az eljárásának **jogszerűsége csak nagyon ritkán**, teljesen egyértelmű helyzetben **kérdőjelezhető meg**. Ez azt jelenti, hogy engedelmeskednie kell a rendőrnek, és csak akkor védekezzen, ha a jogszerűtlenség egészen nyilvánvaló (például anélkül hogy ellenállna, a rendőr folyamatosan ütlegeli).

Ennek ellenére – tapasztalataink szerint – a nyomozó hatóságok általában nem igyekeznek minden esetben megfelelően kideríteni a tényállást annak eldöntésére, hogy a rendőr jogszerűen járt-e el, illetve az eljárás alá vont személy jogos védelem keretében vagy bűncselekményt megvalósítva védekezett. Ez gyakran azt eredményezi, hogy a vizsgálat a rendőri intézkedés jogosságát már csak az intézkedés alá vont személy vélt vagy valós támadása (erőszak vagy fenyegetés alkalmazása) okán is megállapíthatónak találja.

Fontos

Ezért is különös jelentőséggel bír, hogy lehetőleg NE próbáljon meg ellenállni a rendőri intézkedésnek, kényszerítésnek: az eljárás befejezése után végeztessen orvosi vizsgálatot, és tegye meg panaszát a fentebb leírtak szerint.

Megjegyzés Ha a bántalmazás hivatalos eljárásban és a hivatalos személy elleni erőszak gyanúja térben és időben ugyanazon történések kapcsán merül fel, az ügyeket általában ún. keresztvadás eljárásban, a két bűncselekményt (bántalmazás és a hivatalos személy elleni erőszak) egy ügyszám alatt vizsgálják ki.

Közfeladatot ellátó személy elleni erőszak

230. § A 229. § rendelkezései szerint büntetendő, aki az ott meghatározott cselekményt közfeladatot ellátó személy ellen követi el.

Megjegyzés Az ún. közfeladatot ellátó személy (postai dolgozó, mentős, orvos, pedagógus, tűzoltó, BKV-ellenőr stb.) elleni erőszak ugyanúgy minősül, mint a hivatalos személy elleni.

A **polgárőr** csak feladata teljesítése közben minősül közfeladatot ellátó személynek, és csak védelemre jogosult, egyébiránt – bár közfeladatot lát el – **nincsenek többletjogosítványai intézkedésre** az egyszerű állampolgárokhoz képest (csak a tetten ért elkövetőt foghatja el, és tarthatja vissza a rendőrség megérkezéséig, ezt ugyanis bárki megteheti).

Megjegyzés Ha a rendőri intézkedés során olyan dulakodás történt a rendőr és az intézkedés alá vont személy között, amely a hivatalos személy elleni erőszak bűncselekményét megalapozhatja, általában – Budapest területén – más rendőri szerv folytatja le az intézkedéshez kapcsolódó eljárás(oka)t.

5. Polgári jogi lehetőségek, kártérítés

Ha Önt a rendőr bántalmazta, és ezt akár a panasz eljárásban, akár a büntető eljárásban jogerősen megállapítják, akkor Ön követelheti a bántalmazás kapcsán keletkezett **vagyoni kára** (pl. ruházat sérülése, orvosi/kórházi költségek és a bántalmazás következtében elmaradt haszon – ezen belül pl. a bántalmazás/sérülés miatt kiesett bevétel) és ún. **nemvagyoni kára** (személyiségi jogai megsértéséből fakadóan keletkezett kára) megtérítését. Ha **pszichésen megviselte** a bántalmazás, menjen el pszichológushoz, mert azt később felhasználhatja az eljárásban.

Kártérítést jogellenes rendőri intézkedés miatt is követelhet.

Megjegyzés Elmaradt haszon megtérítését akkor követelhet, ha közvetlenül a jogszerűtlen rendőri eljárás miatt bevételkiesése keletkezett. Azonban magát a bekövetkezett kárt, és azt az összefüggést, hogy a kár a rendőri eljárás miatt következett be, Önnek kell bizonyítania.

Kártérítési igényét sértettként a büntető eljárás folyamán ún. polgári jogi igény formájában, vagy polgári bíróság előtt, peres eljárásban érvényesítheti a kárt okozó rendőri szervvel szemben. A polgári perben a keresetet az Ön lakhelye szerint illetékes **megyei bíróságnál** kell benyújtani, az ellen a **rendőri szerv ellen**, amelynek állományába a bántalmazó rendőr tartozik.

IV. Jogi segítség

Javasoljuk, hogy amennyiben Önt véleménye szerint az eljárás során jogellenesen bántalmazták, vagy bírósági felülvizsgálat iránti kérelmet szeretne benyújtani, vegye igénybe jogi képviselő segítségét.

Ön az eljárás bármely szakaszában *meghatalmazhat* ügyvédet az Ön érdekeinek képviseletére.

1. Magyar Helsinki Bizottság

A rendőrség általi jogellenes bántalmazás esetén fordulhat a Magyar Helsinki Bizottsághoz az alábbi elérhetőségeken.

MAGYAR HELSINKI BIZOTTSÁG
EMBERI JOGI TANÁCSADÓ IRODA

1242 Budapest, Pf. 317
Tel./fax: +36 (1) 321-4141

Felhívjuk minden hozzánk fordulni szándékozó figyelmét, hogy mind a Magyar Helsinki Bizottság, mind az adott ügyben eljáró ügyvéd fenntartja a jogot, hogy az adott ügy elvállalása tekintetében saját szakmai belátása szerint döntsön, azaz jogában áll az ügybeli képviseletet elvállalni, vagy azt visszautasítani.

2. Jogi segítő igénybevétele

Amennyiben anyagi viszonyai miatt nem engedheti meg, hogy jogi képviselőt hatalmazzon meg, **sértettként** lehetősége van igénybe venni az **Igazságügyi Minisztérium Jogi Segítségnyújtó Szolgálatán** keresztül jogi segítő, közismertebb nevén a „**nép ügyvédje**” intézményét.

Ön a lakóhelye szerint illetékes hivatalhoz fordulhat, ahol megfelelő tájékoztatást kaphat, illetve elirányítják egy igénybe vehető jogi segítőhöz.

Felhívjuk figyelmét, hogy a jogi segítőt „klasszikus” jogi képviselő céljából (azaz oly módon, hogy a segítő el is jár az Ön nevében, megjelenik a rendőri szervnél, eljár a bíróságon, stb.) nem veheti igénybe, a hatályos szabályozás szerint jogi segítő kizárólag szóbeli jogi tanácsot adhat, illetve szükség esetén beadványokat szerkeszthet.

3. Pártfogó ügyvéd

Ha Ön bűncselekmény sértettje, nincs képviselője, és bármely okból nem képes jogai érvényesítésére (pl. nincs megfelelő vagyona, jövedelme ügyvédet fogadni), kérheti a bíróságot, hogy rendeljen ki ún. pártfogó ügyvédet, akinek költségeit az állam viseli.

Pártfogó ügyvéd kirendelésére akkor is jogosult, ha a bíróság – akár a panaszbeadványával kapcsolatos bírósági felülvizsgálat során – kérelem alapján – megállapítja **személyes költségmentességét**. A személyes költségmentesség megállapítását a bírósághoz intézett érdemi beadványával együtt, vagy külön beadvánnyal is kérelmezheti.

4. Nemzetközi fórumok

Alapvető emberi jogai sérelme esetén a magyar jogrendszer által biztosított jogorvoslati lehetőségek kimerítését követően, anyanyelvén írt levéllel fordulhat az alábbi szervezetekhez:

Emberi Jogok Európai Bírósága

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
THE REGISTRY – COUNCIL OF EUROPE

F–67075 Strasbourg Cedex, France

Fontos

Az EJEH-hez a jogorvoslati lehetőségek kimerítését követő 6 hónapon belül fordulhat eredménnyel.

ENSZ Emberi Jogi Bizottsága

**OFFICE OF THE UNITED NATIONS HIGH COMMISSIONER FOR HUMAN RIGHTS
HUMAN RIGHTS COMMITTEE**

8–14 Avenue de la Paix
1211 Geneva 10, Switzerland

Ha a bántalmazás során egyúttal kínzásnak, megalázó vagy embertelen bánásmódnak tették ki, anyanyelvén írt levéllel fordulhat – a magyar jogrendszer biztosította jogorvoslati lehetőségek kimerítését követően – az *ENSZ Kínzás Elleni Bizottságához*:

**OFFICE OF THE UNITED NATIONS HIGH COMMISSIONER FOR HUMAN RIGHTS
COMMITTEE AGAINST TORTURE**

8–14 Avenue de la Paix
1211 Geneva 10, Switzerland

Figyelemfelhívó céllal fordulhat az *Európa Tanács Kínzás Megelőzésére Létrejött Bizottságához* (CPT). Ez a szervezet nem jogosult egyéni panaszok ügyében eljárni.

**SECRETARIAT OF THE EUROPEAN COMMITTEE FOR THE PREVENTION
OF TORTURE AND INHUMAN OR DEGRADING TREATMENT OR PUNISHMENT
(CPT)**

F–67075 Strasbourg Cedex, France

Jogi szabályozás

- ✓ 1994. évi XXXIV. tv. a Rendőrségről
- ✓ 3/1995. (III. 1.) BM rendelet a Rendőrség Szolgálati Szabályzatáról
- ✓ 1978. évi IV. tv. a Büntető Törvénykönyvről
- ✓ 1998. évi XIX. tv. a büntetőeljárásról

Ezen tájékoztató füzet kibővített változatát megtalálhatja a Magyar Helsinki Bizottság honlapján (www.helsinki.hu).